

ODBIÓR LITERATURY W SZKOLE

BADACZE ZAGADNIENIA

- ❖ Władysław Dynak, Mieczysław Inglot
 - ❖ Jan Polakowski
 - ❖ Zenon Uryga
 - ❖ Alicja Baluch
 - ❖ Bożena Chrzęstowska, *Uczeń odbiorca*, [w:] *Lektura i poetyka*, Warszawa 1987.
- DIAGNOZA SZKOLNEGO CZYTELNICTWA [WEDŁUG CHRZĄSTOWSKIEJ]

- - czytanie „pod nauczyciela”
- - czytanie w ustalonym porządku
- - czytanie pojmowane jako praca
- - bierność ucznia w kontaktach z literaturą
- - kontakt z literaturą zastępowany „substytutem” czytelniczym
- - pojęcie kanonu zwalnia z wartościowania (czytanie „na kolanach”)
- - nudny sposób opracowywania lektur w szkole
- - oglądanie adaptacji zamiast czytania

MODEL ODBIORU [WEDŁUG CHRZĄSTOWSKIEJ]

- uczeń w roli bezpośredniego odbiorcy tekstu
- nauka poprzez przeżycie, działanie, badanie (eliminacja substytutów)
- nauczyciel jako mądry i taktowny pośrednik (nie natarczywy mentor)

POSTAWY CZYTELNICZE [WEDŁUG CHRZĄSTOWSKIEJ]

poznawcza, kompensacyjna, ludyczna, estetyczna

BARIERY CZYTELNICZE [WEDŁUG URYGI]

kulturowa, językowa, postaw i sprawności percepcyjnych

LINIE ZAINTERESOWAŃ CZYTELNICZYCH (A. RUMPF, *Kind und Buch*)

baśniowa, przygodowa, realistyczna, przyrodnicza, historyczna

Dziecięca linia rozpoczyna się od opowiadania dla małych dziewcząt (bohaterkami są dziewczęta), jakkolwiek to samo można odnieść do chłopców. Jest to podbudowa pod zainteresowania książką obyczajową. Linia przygodowa zainteresowań czytelniczych rozpoczyna się w wieku baśniowym, a kończy się w okresie ostatnich lat pobytu dziecka w szkole. Zainteresowanie dla powieści kryminalnych i detektywistycznych czasem przechodzi w zainteresowanie opowiadaniem podróźniczymi. Linia historyczna w zainteresowaniach czytelniczych następuje po okresie baśniowym (wykazuje pewne powinowactwo z zainteresowaniami egzotyczną książką przygodową). Przechodzi następnie w zainteresowanie powieścią historyczną, a następnie, po ukończeniu szkoły, w trwałe zainteresowanie biografiami. Linia przyrodnicza wiedzie od książek obrazkowych o zwierzętach poprzez książki przygodowe (Robinson), następnie opowiadania o zwierzętach, aż do przyrodniczej literatury popularnonaukowej włącznie. Linia zainteresowań ojczyzną rozpoczyna się od patriotycznych bajek do sag, a następnie wiedzy o ojczyźnie zawartej w pamiętnikach, w historiach wybitnych mężów stanu, do książek popularnonaukowych z zakresu historii włącznie. Ponadto zauważalna jest i linia zainteresowań psychologicznych, powstająca w późniejszym okresie dzieciństwa, a polegająca na zainteresowaniu literaturą piękną (powieścią psychologiczną). Rozwija się ona w pełni dopiero w okresie dojrzewania.

Linie te można w ten sposób tłumaczyć, że dziecko ze świata fantazji (bajki) poprzez daleki świat (egzotycznej i bezgranicznej książki przygodowej) musi znaleźć sobie realną drogę do najbliższego środowiska, aby w nim się mocno usadowić.

[rekonstrukcja koncepcji według: *Teoretyczne i praktyczne problemy szkolnego odbioru literatury. Edukacja literacka w szkole. Cz. III*, oprac. W. Dynak, M. Inglot, Wrocław 1987, s. 122]

POJĘCIA: KONKRETYZACJA, INTERPRETACJA, ODBIÓR, ROZUMIENIE

Konkretyzacja (doświadczenie czytelnicze; według Romana Ingardena jest schematyczna, wypełnia miejsca niedookreślenia; „dzieło otwarte”, Umberto Eco; według Ingardena dotyczy trzech poziomów: brzmienia, znaczenia słów i zdań, świata przedstawionego (przedmioty i wyglądy).

Interpretacja (doświadczenie badawcze; akt rozumienia dzieła na różnych płaszczyznach; według Janusza Sławińskiego to cały proces poznawania dzieła, w którym można wyróżnić dwa poziomy: I faza: opis, analiza, interpretacja (umieszczanie w kontekstach); II faza: wartościowanie (bez procedur).

Odbiór:

- poznanie treści i struktury dzieła
- przeżywanie i doświadczanie jego estetycznej wartości i jakości (piękno prozy, stylu).